

JAARVERSLAG 2025-2026

1. Inleiding

1.1. De Federale Deontologische Commissie (hierna "de Commissie") werd opgericht bij de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen (hierna "de wet van 6 januari 2014"). De Commissie is een uitvloeisel van het Institutioneel Akkoord van 11 oktober 2011, dat tot de Zesde Staatshervorming heeft geleid. De commissie werd officieel ingesteld in 2016.

De Commissie is samengesteld uit twaalf leden, van wie zes Nederlandstalige en zes Franstalige. Deze leden zijn ofwel voormalige magistraten, ofwel voormalige of dienstdoende universiteitsprofessoren, ofwel oud-leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers of van de Senaat, ofwel voormalige openbare mandatarissen zoals bepaald in artikel 2, 2° tot 10°, van de wet van 6 januari 2014.

Artikel 8, § 4, van de wet van 6 januari 2014 bepaalt dat ten hoogste twee derden van de leden van de Commissie van hetzelfde geslacht zijn.

1.2. De Commissie heeft als taak om, op vraag van parlementsleden of andere openbare mandatarissen, individuele adviezen te verstrekken over een deontologische kwestie, dan wel algemene adviezen en aanbevelingen te formuleren op eigen initiatief of op verzoek van de Kamer, de Senaat of de regering. Ze kan ook vertrouwelijke adviezen verstrekken op verzoek van een lid van de regering.

1.3. Overeenkomstig artikel 13 van de wet van 6 januari 2014 stelt de Commissie van haar activiteiten een verslag op, dat ze jaarlijks voorstelt aan de Kamer van volksvertegenwoordigers. Tijdens haar vergadering van 1 oktober 2018 besliste de Commissie om de periodes waarover de jaarverslagen gaan, te doen samenvallen met de periodes van het voorzitterschap van de Commissie, dat op 1 september van elk jaar wisselt.

Dit jaarverslag heeft dus betrekking op de periode van 1 september 2025 tot en met 31 augustus 2026. In die periode kwam de Commissie dertien keer voltallig bijeen en vonden er twee vergaderingen plaats tussen rapporteurs en de voorzitters.

2. Samenstelling van de Commissie

Tijdens het voorbije werkjaar was er geen wijziging in de samenstelling van de Commissie.

Het secretariaat heeft sinds juli 2026 opnieuw twee (deeltijdse) universitaire medewerkers.

De tweede ambtstermijn van de leden van de Commissie loopt af begin 2027. De Commissie komt op die hernieuwing terug in haar conclusie.

3. Adviezen

Tijdens de activiteitenperiode heeft de Commissie acht adviezen of aanbevelingen uitgebracht (een algemeen advies en een algemene aanbeveling op eigen initiatief, twee algemene adviezen op vraag van de Kamer van volksvertegenwoordigers en vier individuele adviezen).

Een samenvatting van de adviezen werd hieronder opgenomen. De volledige adviezen of aanbevelingen (inclusief de geanonimiseerde versie van twee van de individuele adviezen), alsook alle eerdere adviezen, kunnen worden geraadpleegd op de [website van de Commissie](#).

3.1 [Algemeen advies op eigen initiatief nr. 2026/2 van 23 januari 2026 aangaande de deontologische verantwoordelijkheid van parlementsleden wanneer ze opdrachten aan hun medewerkers of aan personeelsleden van het Parlement toevertrouwen](#)

Met dit advies beoogt de Commissie principes aan te wijzen en aanbevelingen te formuleren voor de betrekkingen tussen enerzijds de parlementsleden, en in het bijzonder de parlementsleden met een bijzondere functie in de bestuursorganen van de Kamer van volksvertegenwoordigers en Senaat, en anderzijds hun medewerkers en de personeelsleden van het Parlement. Het advies betreft voornamelijk de logistieke ondersteuning en de financiële dimensie van de parlementaire activiteiten en de aanwending van publieke middelen. De Commissie steunt daarbij op artikel 1, tweede lid, van de Deontologische Codes voor de leden van de Kamer resp. de Senaat, dat de handelingen van medewerkers en van derden die voor rekening van een parlementslid handelen gelijkstelt met de handelingen van het lid zelf, en op de artikelen 4.18 en 4.19 van de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen.

De Commissie beveelt vooreerst aan dat interne regels voor opdrachten binnen het Parlement duidelijk en met oog voor de economische realiteit worden bepaald. Dat houdt in dat de praktijken geregeld worden herbekeken en de toepassing periodiek geëvalueerd wordt in het kader van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Parlementsleden, en in het bijzonder de parlementsleden met een bijzondere functie in de bestuursorganen, dienen volgens de Commissie zeer oplettend zijn bij het toevertrouwen van opdrachten om handelingen in hun naam of die van het Parlement te stellen en daarna strikt toezicht te houden op de uitvoering ervan met de mogelijkheid van het terugnemen van een bevoegdheid. De Commissie beveelt het Parlement ook aan om een eigen deontologische code op te stellen voor de parlementaire medewerkers van haar leden en de personeelsleden van het Parlement. Het organiseren van opleidingen omtrent de beginselen van deontologie voor zowel parlementsleden, hun medewerkers als de personeelsleden van het Parlement, zoals GRECO (*Groupe d'États contre la corruption*), een orgaan van de Raad van Europa, trouwens aanbeveelt, kan deontologie volledig integreren in de werking van de instelling.

3.2 Algemene adviezen op vraag van de Kamer van volksvertegenwoordigers

3.2.1 [Advies nr. 2026/1 van 23 januari 2026 aangaande de voorstellen DOC 56 nrs. 0699/001 en 1138/001 tot wijziging van de Deontologische code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, wat de reizen van de parlementsleden betreft](#)

Het verzoek om advies heeft betrekking op twee voorstellen tot wijziging van de Deontologische code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, wat de reizen van de parlementsleden betreft. Met die voorstellen wensen de indieners gevolg te geven aan de aanbevelingen die de Commissie heeft gedaan over reizen van Kamerleden die door de uitnodigende partij worden betaald, in haar [individueel advies van 9 februari 2023](#).

De Commissie verheugt zich erover dat beide voorstellen de eerste twee van de drie door haar gedane aanbevelingen (nl. voorafgaande kennisgeving van de reizen en het publiek reisregister) beoogt te implementeren, maar beveelt de Kamer aan hetzelfde te doen voor de derde aanbeveling (melding maken van de reis bij tussenkomsten in de Kamer). Legistiek acht de Commissie het voorstel DOC 56 nr. 1138/001 het duidelijkst, terwijl zij waardeert dat voorstel DOC 56 nr. 0699/001 uitdrukkelijk stelt dat zulke reizen in beginsel door de Kamer zelf moeten worden gefinancierd. Zij beveelt aan te verduidelijken dat het om een gehele of gedeeltelijke betaling kan gaan, door de uitnodigende partij zelf of door een daarmee verbonden instantie, en dat de voorafgaande kennisgeving de financiering, de bestemming en de duur van de reis vermeldt. Wat het reisregister betreft, acht zij de consulteerbaarheid via de website van de Kamer, de bekendmaking uiterlijk een maand na de reis en de vermelding van het

programma, het verloop en de doelstellingen nuttige preciseringen. Zij merkt ten slotte op dat de regeling ook zou moeten gelden voor uitnodigingen die worden ontvangen uit hoofde van een afgeleid mandaat, zoals het lidmaatschap van de parlementaire assemblees van de Raad van Europa, de Benelux of de NAVO.

3.2.2 [Advies nr. 2026/3 van 24 april 2026 aangaande het respect van parlementsleden voor de scheiding der machten en aangaande hun buitenlandse contacten en buitenlandse reizen waarbij zij buitenlandse autoriteiten benaderen om invloed uit te oefenen op de werking van de Belgische instellingen](#)

De Commissie heeft geantwoord op vijf concrete vragen die de Kamer haar heeft voorgelegd aangaande de toepassing van het principe van de scheiding der machten, buitenlandse contacten en buitenlandse reizen. De Commissie herinnert eraan dat de parlementaire onverantwoordelijkheid van artikel 58 van de Grondwet enkel binnen het parlementaire kader geldt: een Kamerlid mag zich in de assemblee vrij uitspreken, maar wie publiek de onafhankelijkheid en de objectiviteit van de gerechtelijke instanties in twijfel trekt door onderliggende motieven te suggereren, moet daarvoor over ernstige gronden beschikken en mag de magistratuur niet als geheel aanvallen. Handelingen die het beslissingsproces van een gerechtelijke instantie trachten te beïnvloeden, zijn een verboden tussenkomst in de zin van de artikelen 10 tot 12 van de Deontologische Code voor de leden van de Kamer. Het is dan ook verboden derden, zoals buitenlandse autoriteiten, te vragen dat in de plaats van het lid te doen. Buitenlandse autoriteiten vragen druk uit te oefenen om wetgeving of de toepassing ervan te wijzigen, is een ongeoorloofde beïnvloeding van het grondwettelijk verankerde wetgevingsproces.

Met verwijzing naar de door haar reeds uitgebrachte en door de GRECO ondersteunde adviezen, benadrukt de Commissie eens te meer het belang van opleiding van parlementsleden. Ze herinnert de Kamer ook aan de deontologische principes die vastgelegd werden in haar [individueel advies van 9 februari 2023](#) en haar [algemeen advies nr. 2026/1](#) die nog niet in de Deontologische code voor de Kamerleden werden opgenomen. Ze beveelt de Kamer ook nogmaals aan om de verplichting van de artikelen 4.11 e.v. (onafhankelijkheid en onverenigbaarheden) van de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen, waarbij elke ongeoorloofde beïnvloeding kenbaar moet worden gemaakt, ook op te nemen in de Deontologische Code voor de Kamerleden (zie [advies nr. 2024/2](#)). De Commissie beveelt ten slotte de Kamer nogmaals aan om voor alle buitenlandse (niet-EU-) contacten een registratie in een transparantieregister verplicht te stellen en dat bij voorkeur in het lobbyregister te integreren (zie [advies nr. 2017/2](#)).

3.3 Algemene aanbeveling op eigen initiatief nr. 2026/4 van 28 september 2026 aangaande het citeren, parafraseren of invoeren van adviezen van de Federale Deontologische Commissie

De adviezen van de Commissie zijn niet bindend. Aanvragers nemen het advies geheel of gedeeltelijk, of zelfs helemaal niet in acht; zij zijn daar niet toe verplicht. Ze beslissen of de Commissie het op geanonimiseerde wijze (zonder vermelding van hun naam en van omstandigheden die tot hun identificatie zouden kunnen leiden) mag bekendmaken, maar kunnen het ook altijd zelf bekendmaken. Ze mogen zich ook op het advies van de Commissie beroepen in een publieke discussie of mededeling. De Commissie is van oordeel dat zich beroepen op een advies van de Commissie door middel van een verdraaide of onvolledige versie daarvan, onethisch handelen inhoudt.

Daarom beveelt de Commissie regeringsleden, Kamerleden, senatoren en de in de wet van 6 januari 2014 bedoelde openbare mandatarissen aan individuele adviezen altijd volledig bekend te maken als zij uit het advies citeren, het advies invoeren of parafraseren.

3.4 Individuele adviezen over specifieke kwesties aangaande deontologie, ethiek of belangenconflicten die een openbaar mandataris (persoonlijk) betreffen

3.4.1 Individuele adviezen op vraag van een parlementslid

De Commissie ontving drie verzoeken om individueel advies van parlementsliden.

Twee vraagstellers hebben op grond van artikel 20, § 3, tweede lid, van de wet van 6 januari 2014 niet ingestemd met een anonieme bekendmaking van het door de Commissie uitgebrachte advies. Op grond van artikel 17, § 1/1, vierde lid, eerste streepje, van de wet van 6 januari 2014 kan de Commissie niettemin mededelen dat die twee verzoeken werden ingediend door parlementsliden en betrekking hadden op mogelijke belangenconflicten.

Een derde parlementslid vroeg de Commissie om advies over een mogelijk belangenconflict tussen zijn mandaat van Kamerlid en een onbezoldigde functie als wetenschappelijk medewerker aan een universiteit.

De Commissie zag in de haar voorgelegde situatie geen structureel belangenconflict (noch inhoudelijk, noch qua tijdsbeslag) en ook occasionele belangenconflicten leken haar weinig waarschijnlijk. Voor het geval er toch zulk occasioneel conflict zou ontstaan, verwees de Commissie naar artikel 5, nr. 2, van de Deontologische code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, haar [advies nr. 2017/1](#).

[nr. 16](#) (schijn van een strijdig belang) en de goede praktijk om in geval van een ernstig conflict zich zo mogelijk van tussenkomst te onthouden en/of niet aan de stemming deel te nemen – ofschoon de Deontologische code dat niet voorschrijft.

Overeenkomstig artikel 20, § 3, tweede lid, van de wet van 6 januari 2014 heeft deze vraagsteller ingestemd met de bekendmaking van een [geanonimiseerde versie van het advies van 9 februari 2026](#) dat hij van de Commissie heeft ontvangen.

3.4.2 Individueel advies op vraag van een andere openbare mandataris

Het Centrum Integriteit van de federale ombudsmannen heeft in de conclusie van een verslag van een onderzoek naar een vermoedelijke schending van de integriteit door een ambtenaar van een FOD die ook lid is van een beleidsorgaan van een minister, die FOD aanbevolen om de ambtenaar uit te nodigen een individueel advies van de Commissie te vragen en in het licht van dat uit te brengen advies haar beslissing eventueel te heronderzoeken.

De betrokken ambtenaar heeft daarop de Commissie bevraagd aangaande het bestaan van een belangenconflict in geval van cumul van de functie van ambtenaar verantwoordelijk voor een dienst van een FOD in contact met het publiek met de functie van lid van het beleidsorgaan van een van de voorgedijministers van die FOD.

De Commissie stelt in haar [individueel advies van 15 juni 2026](#) vast dat uit de elementen van het verslag van de federale ombudsmannen waarvan ze kennis heeft genomen, blijkt dat er geen structureel belangenconflict bestaat om de cumul uit te oefenen. Wat eventuele occasionele belangenconflicten betreft, heeft de Commissie de openbaar mandataris erop gewezen dat het zijn deontologische plicht en verantwoordelijkheid is om aandacht te hebben voor dit aspect. In geval van twijfel moet hij de aandacht van de minister vestigen op het risico van een reëel of gepercipieerd belangenconflict en moet hij voorstellen dat een andere medewerker het betreffende dossier beheert, gelet op het risico van een door de medewerkers en/of de burgers reëel of gepercipieerd belangenconflict.

De Commissie maakt door verwijzing naar eerder uitgebrachte adviezen ook een reeks algemene bedenkingen aangaande de uitoefening in cumul van een in een federale overheidsdienst benoemde ambtenaar om lid te worden van het beleidsorgaan van een voorgedijminister.

Overeenkomstig artikel 20, § 3, tweede lid, van de wet van 6 januari 2014 heeft de vraagsteller ingestemd met de bekendmaking van een geanonimiseerde versie van het hem verleende advies.

4. Opleiding en sensibilisering van de parlementsleden

In 2014 heeft GRECO België aanbevolen om binnen het Parlement aan alle parlementsleden geregeld gespecialiseerde opleidingen te geven over aangelegenheden inzake integriteit. Met het oog op de uitvoering van die aanbeveling blijft de Commissie het Parlement sensibiliseren om informatiesessies te organiseren.

Op 23 september 2025 vond een informatiesessie over belangenconflicten plaats. Vijf parlementsleden namen eraan deel en vonden de inhoud van de sessie bijzonder waardevol en relevant.

Opleiding is tijdens deze activiteitenperiode ook in de adviezen zelf een uitdrukkelijke hefboom geworden. In advies nr. 2026/2 beveelt de Commissie jaarlijkse opleidingen aan over de beginselen van het openbaar leven, bij voorkeur in de vorm van gevalsstudies over mogelijke belangenconflicten, en dit zowel voor de parlementsleden als voor hun medewerkers en de personeelsleden van het Parlement. In advies nr. 2026/3 is de opleiding van de parlementsleden over de strikte toepassing van de deontologische beginselen de eerste van de vier aanbevelingen.

5. Communicatiecampagne en tienjarig bestaan van de Commissie

Om de federale openbare mandatarissen andere dan de parlementsleden beter te bereiken, schreef de Commissie een offerte uit voor een communicatiecampagne (budget max. 20.000 euro). Een belangrijk obstakel is de beschikbaarheid van de contactgegevens van de betrokken mandatarissen in het kader van de AVG-verordening en de bescherming van persoonsgegevens. Deze samenwerking is in een eindfase.

De Commissie werd op 13 juni 2016 officieel geïnstalleerd en bestaat dus tien jaar. Ter gelegenheid daarvan organiseert zij een colloquium. Met dat colloquium wil de Commissie het maatschappelijke debat over deontologie en integriteit voeden.

6. Contacten met andere instellingen en organisaties

6.1 Brusselse Deontologische Commissie

De Commissie heeft op 20 oktober 2025 de leden van de Brusselse Deontologische Commissie ontvangen in gemeenschappelijke vergadering. Beide commissies hebben zich voorgesteld en hun bevoegdheden en werking werden vergeleken.

6.2 European Network for Public Ethics (Europees Netwerk voor Openbare Ethiek)

De heer Eddy Boutmans, lid van de Commissie, heeft op 16 en 17 oktober 2025 in Budapest deelgenomen aan een Conferentie over effectieve controle van belangenconflicten en toezicht om corruptie te bestrijden, georganiseerd door de *Integrity Authority of Hungary*, alsook aan de jaarlijkse plenaire vergadering van het *European Network for Public Ethics* (Budapest, 16 en 17 oktober 2025).

De heer Luc Willems, ondervoorzitter van de Commissie, nam op 27 mei 2026 deel aan een videoconferentie van het netwerk over risicobeoordeling, Richtlijn (EU) 2026/1021 van 29 april 2026 betreffende de bestrijding van corruptie en de volgende stappen voor het netwerk.

6.3 Netwerk voor parlementaire ethiek en deontologie van de parlementaire assemblees van de Francofonie (RFEDP)

De leden van het Netwerk kwamen op 4 juni 2026 bijeen ter gelegenheid van een webinar over de opleiding van parlementsleden. Onder begeleiding van Rémi Schenberg, deontoloog van de *Assemblée Nationale*, konden de leden tijdens deze discussie hun sensibiliseringsactiviteiten presenteren, evenals hun overwegingen en bevindingen op dit gebied. Mevrouw Alice Baudine, lid van de Commissie, hield daar een presentatie.

6.4 Europese Unie - Rule of law report 2026

De Commissie nam deel aan de *stakeholder consultation* ter voorbereiding van het Verslag over de rechtsstaat 2026, waarna een vertegenwoordiging van de Commissie op 10 februari 2026 een vergadering met ambtenaren van de Europese Commissie had. De Commissie diende daarbij een schriftelijke nota in. De Commissie wordt meermaals geciteerd in het Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in België bij het *Rule of law report 2026*, dat op 17 juli 2026 werd gepubliceerd (zie blz. 9 tot 12).

6.5 Transparency International Belgium

De Commissie heeft op 29 juni 2026 een hoorzitting gehouden met mevrouw Gudrun Vande Walle (algemeen directeur) en de heer Marc Beyens (voorzitter) van *Transparency International Belgium*. Zij stelden eerst hun organisatie voor en bespraken daarna de resultaten van de Corruptieperceptie-index 2025 voor België. Er werd ook van gedachten gewisseld over het preventieve luik van de Richtlijn (EU) 2026/1021 van 29 april 2026 betreffende de bestrijding van corruptie (artikelen 20 tot 25).

6.6 Studiebezoek aan Luxemburg

De Commissie heeft op 11 en 12 mei 2026 een studiebezoek gebracht aan Luxemburg, waar ze ontmoetingen had met leden van het *Comité consultatif sur la conduite des députés* van de *Chambre des Députés* en leden van het *Comité de déontologie du gouvernement*.

Professor P. Poirier van de Universiteit van Luxemburg maakte een vergelijking van de deontologische kaders binnen de regeringen en parlementen in Europa, waarbij hij de situatie in Luxemburg in de juiste context plaatste en de aard, reikwijdte en beperkingen daarvan belichtte aan de hand van rapporten van de GRECO en de OESO.

Op aangeven van de heer M. Wathelet, lid van de Commissie, werden de leden van de Commissie ook nog ontvangen door de Belgische magistraten van het Hof van Justitie van de Europese Unie, waar een zitting werd bijgewoond.

7. Rekeningen 2024 en dotatie 2026

De rekeningen 2024 van de Commissie werden door de commissie voor de Comptabiliteit van de Kamer gecontroleerd en goedgekeurd (DOC 56 0983/002, p. 38).

De Commissie vroeg voor het begrotingsjaar 2026 kredieten voor een bedrag van 215.000 EUR. Op voorstel van de Commissie besliste de Kamer om de Commissie 14.300 EUR van haar *boni* te laten gebruiken en een dotatie van 200.700 EUR in te schrijven in de Rijksbegroting (DOC 56 0983/002, p. 40).

8. Conclusie

De vaststelling uit het vorige jaarverslag blijft overeind: de aandacht voor deontologische vraagstukken bij de openbare mandatarissen blijft incidenteel en is onvoldoende verankerd in de bestuurscultuur van ons land. De druk van de politieke agenda en de werklast die daarmee gepaard gaat, leiden ertoe dat openbare mandatarissen weinig of geen tijd nemen om over de deontologische aspecten van hun handelen te reflecteren. Het is doorgaans pas bij media-aandacht over bepaalde handelingen dat de interesse ontstaat.

Deze activiteitenperiode is niettemin in twee opzichten bemoedigend. De Kamer van volksvertegenwoordigers heeft de Commissie tweemaal om een algemeen advies verzocht (adviezen nrs. 2026/1 en 2026/3), wat erop wijst dat zij de Commissie meer dan vroeger betreft bij de uitbouw van haar eigen deontologisch kader. Daarnaast heeft de Commissie met haar advies nr. 2026/2 voor het eerst de interne werking van het Parlement zelf onderzocht.

De Commissie sluit zich aan bij de rapporten van internationale instanties zoals GRECO en de Europese Commissie, die steeds herhalen dat de bewustwording voor integriteit en deontologie samenhangt met structurele opleiding en sensibilisering van de betrokken mandatarissen. De incidenten die aandacht krijgen van de politiek en de media zijn in vele gevallen terug te brengen tot onvoldoende awareness over de impact van een bepaald gedrag. De Commissie blijft daarom sterk inzetten op het preventieve luik en op opleiding.

Een groot aantal aanbevelingen en adviezen van de Commissie wacht nog op concretisering en uitvoering. Niettemin verheugt de Commissie zich over de verdere bespreking van de hangende voorstellen tot wijziging van de Deontologische Code voor de Kamerleden wat de reizen van de parlementsleden betreft (DOC 56 nrs. 0699/001 en 1138/001), waarover de Kamer trouwens advies vroeg. Ze betreurt evenwel dat er geen compromis kon worden gevonden over het wetsvoorstel tot oprichting van een transparantieregister en tot invoering van een transparantieparagraaf (DOC 56 nr. 0119/001). Ten slotte onderschrijft de Commissie de doelstelling van het voorstel tot wijziging van het Reglement van de Kamer teneinde een verplichte opleiding inzake de deontologische code in te voeren (DOC 56 nr. 0937/001).

De suggestie van de Commissie in het vorig jaarverslag om in de Kamer een *ad hoc* werkgroep op te richten die systematisch de aanbevelingen en adviezen van de Commissie evalueert en desgevallend opneemt in de deontologische codes of reglementen, en een gelijkaardig onderzoek doet naar de aanbevelingen die opgenomen zijn in de rapporten van GRECO en de Europese Commissie, kreeg nog geen gevolg. Evenmin werden er voorstellen gedaan om de wetgeving met betrekking tot de Commissie aan te passen (bv. voor adviesverlening in dringende aangelegenheden).

De Commissie stelt vast dat er van de vier ontvangen vragen om individueel advies slechts één komt van een openbaar mandataris die geen parlements lid is. Ze hoopt dat de communicatiecampagne naar die openbare mandatarissen andere dan parlementsleden en het colloquium dat ze organiseert ter gelegenheid van haar tienjarig bestaan, haar naambekendheid vergroot.

Nog steeds wat de vragen om individueel advies betreft, maar dat geldt ook voor verzoek om een algemeen advies van de Kamer, werden vragen gesteld, die casussen uit het verleden betroffen. De Commissie beperkt zich evenwel tot het geven van advies over mogelijk toekomstig gedrag. Op grond van artikel 4, § 1, van de wet van 6 januari 2014 zouden dergelijke vragen “veeleer preventief”¹ moeten zijn. Toch houdt de Commissie eraan alle vragen te beantwoorden voor zover die ontvankelijk zijn.

Zoals in het vorige jaarverslag verwijst de Commissie ten slotte naar haar Toekomstvisie van 19 februari 2024, die aan het Parlement en aan de regering werd overgezonden. Zij vraagt daarin geen onderzoeks- of sanctiebevoegdheid — die behoren toe aan de instellingen waarmee de betrokken mandatarissen verbonden zijn — maar wel vier gerichte aanpassingen van de wet van 6 januari 2014: het wettelijk aan de Commissie toevertrouwen van het advies en het toezicht inzake de mobiliteit tussen de publieke en de private sector (de "draaideuren") en inzake het lobbyregister; een uitbreiding van het toepassingsgebied *ratione personae* tot de regeringsleden en tot de ambtenaren van het federaal Parlement en de collaterale instellingen; een formeel samenwerkingsverband met het Rekenhof, de federale Ombudsman en het Bureau Integriteit van de FOD BOSA; en een spoedprocedure waarbij een dringend advies kan worden geformuleerd door één kamer van twee leden in plaats van door de voltallige Commissie. Geen van die vier aanpassingen is tot op heden doorgevoerd.

Met het zicht op de hernieuwing van de Commissie begin 2027 acht de Commissie het wenselijk dat deze hervormingen worden doorgevoerd vóór zij haar derde ambtstermijn aanvat.

Zoals in het vorige jaarverslag volgt hierna een tabel met een overzicht van de aanbevelingen van de Commissie, gekoppeld aan een stand van zaken qua uitvoering door Parlement en regering. De tabel geeft de toestand weer op 31 augustus 2026.

¹ Zie de bespreking van artikel 4 van het wetsvoorstel dat tot de wet van 6 januari 2014 heeft geleid ([Parl. St., Senaat, 2012-2013, nr. 5-2245/1, p. 4](#)).

Uitvoering van aanbevelingen van de Commissie

Advies	Aanbeveling (en)	Stand van zaken / opmerkingen	Bestemming(en) Verantwoordelijk(en)
Advies 2016/1 aangaande misplaatste, respectloze, onhoffelijke of indecente uitspraken gedaan in het kader van parlementaire debatten	aannemen van striktere regels voor de deelname aan de parlementaire debatten door leden die onder invloed zijn van alcohol of andere roesmiddelen	Het Bureau heeft op 21 mei 2025 besloten geen alcohol meer te schenken in de Koffiekamer.	- Kamer van volksvertegenwoordigers - Senaat
Advies 2017/1 aangaande het statuut van de Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers	- uitbreiden van de huidige transparantieplichting uit tot alle nevenactiviteiten en belangen die redelijkerwijs als relevant kunnen worden beschouwd (zie GRECO 4) ; - voorzien in een regeling van voorafgaand verlof inzake nevenfuncties ; - ervoor zorgen dat dit alles publiek consulteerbaar is.	In het raam van haar spontane adviesbevoegdheid, als bedoeld in artikel 4, § 2, eerste lid, van de wet van 6 januari 2014, beveelt de Commissie aan de in dit advies naar voren geschoven maatregelen te verruimen tot alle volksvertegenwoordigers.	Kamer van volksvertegenwoordigers
Advies 2017/2 aangaande de relatie tussen openbare mandatarissen en derden in de totstandkoming van wetgeving	aan elk wetgevend initiatief of aan elk substantieel amendement de lijst van belangenvertegenwoordigers toevoegen die de ondertekenaars hebben ontmoet (lobby- of transparantieparagraaf)	Kamer van volksvertegenwoordigers: Verworpen voorstel DOC 56 nr. 0119	- Kamer van volksvertegenwoordigers - Senaat
Advies 2021/2 over de Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers	bijzondere deontologische regels over de onpartijdige uitoefening van de functie als Voorzitter opnemen in de Deontologische Code voor de leden	Dit betreft bij uitbreiding tevens de leden die als Voorzitter van een parlementaire commissie aangeduid zijn.	Kamer van volksvertegenwoordigers

Adviezen 2021/3 en 5 aangaande geschenken	- geschenken in geld, in contanten of op een bankrekening, deposito- of spaarboekje, in levens- of spaarverzekeringen, in beleggingen op de beurs of in een fonds, in cryptomunten, in aandelen, ... , verbieden (m. u. v. giften voor verkiezingsuitgaven) - omschrijven en duidelijk aangeven wat wordt bedoeld met “occasioneel” en de “symbolische waarde” van een geschenk” ; - vademecum met vragen en concrete gevallen opstellen		Kamer van volksvertegenwoordigers
Advies 2022/1 aangaande de belangenconflicten die voortvloeien uit het cumuleren van openbare mandaten en ambten	- specifiek kadaster opstellen met alle gecumuleerde openbare ambten en mandaten ; - oprichten van een onafhankelijke instantie of commissie waarbij occasionele belangenconflicten moeten worden aangegeven en die op grond van het kadaster nagaat of er structurele belangenconflicten zijn die aanleiding geven tot ontslag of het aannemen van een specifiek reglement		- Kamer van volksvertegenwoordigers - Regering
Advies 2023/1 aangaande het gebruik van sociale media door federale parlementsleden	een artikel in de Deontologische Codes opnemen dat stipuleert dat parlementsleden in de uitoefening van hun functie geen (anonieme) berichten mogen posten en geen sociale media-accounts mogen creëren indien daaruit hun identiteit niet kan worden afgeleid		- Kamer van volksvertegenwoordigers - Senaat
Advies 2023/2 aangaande de wet van 6 januari 2014 houdende de oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen	uitbreiden van het toepassingsgebied <i>ratione personae</i> van de wet van 6 januari 2014 tot ministers en staatssecretarissen en parlementaire medewerkers (voor deze laatste, zie ook adviezen 2021/1 en 2023/3)		- Kamer van volksvertegenwoordigers - Regering
Advies 2023/3 aangaande mobiliteit tussen publieke en private sector, met het oog op het vermijden van belangenconflicten - “draaideuren”	- de regeling inzake ‘draaideuren’ bij de gunning van overheidsopdrachten uitbreiden tot de gehele overheidssector ; - instellen van (redelijke) wachttijd (of afkoelperiode) – periode waarvoor een verbod of vermoeden van een belangenconflict of gewettigde argwaan behoort te gelden ;	Regering : Omzendbrief nr. 735 – Overzicht van maatregelen om belangenconflicten na uitdiensttreding (draaideurconstructies) in het	- Kamer van volksvertegenwoordigers - Regering

	- informatie centraliseren over de bestaande draaideurpreventie- en verbodsmaatregelen en over hun concrete toepassing en deze openbaar te maken via jaarverslagen of anderszins ; - voldoende aandacht hebben voor de preventie van belangenconflicten die bij mobiliteit kunnen ontstaan en om alle mogelijk betrokken medewerkers daar, bij hun in- en uitdiensttreding op te wijzen en deze informatie nu en dan voor alle medewerkers te bevestigen ; - voor de gevoeligste functies (regeringsleden, kabinetschefs en inhoudelijke medewerkers beleidscellen, hoogste leidinggevende ambtenaren en met audit, inspectie of controle belaste medewerkers) de regels voor het voorkomen van belangenconflicten bij in- en uittreding wettelijk vast te leggen, waardoor ze meteen publiek zouden zijn ; - in die wetgeving een preventieve controle in te stellen voor die gevoeligste functies. De keuze is tussen een absoluut verbod en een regeling waarbij een voorafgaand fiat dient te worden gevraagd om een bepaalde vervolgfunctie aan te vatten. Dat fiat kan ook voorwaarden stellen. - een onafhankelijke instantie aanwijzen of in het leven roepen waaraan de uittredende openbare mandatarissen advies dienen te vragen over een voorgenomen beroepsbezigheid. - de bepalingen in het Strafwetboek (en het voorgenomen nieuwe wetboek) over belangenenneming in dit licht bekijken ; - naar aanleiding van de benoeming van een minister deze in de Kamer van volksvertegenwoordigers ondervragen over eventuele belangenconflicten ondervragen en daarbij de reikwijdte van de huidige wetgeving over de aan te geven belangen en de beperkte publiciteit daarvan onder de loep te nemen - aandacht hebben voor de belangenconflicten die kunnen opdoemen bij de overstap van de	federaal openbaar ambt te voorkomen (B.S. 13 juni 2024) Kamer : - voorstel DOC 56 nr. 0067 (afkoelperiode 18 maanden voor ministers en (adj-) kabinetschefs) - voorstel van resolutie DOC 56 nr. 1357 (afkoelingsperiode parlementsleden en ministers voor lobbyactiviteiten) Zie voorstel DOC 56 nr. 0723/001	
--	--	--	--

	advocatuur naar de publieke sector of omgekeerd, en zo nodig oplossingen daarvoor aan te reiken ; - inzake kabinetsmedewerkers, zelfs bij ontstentenis van wettelijke regeling, dienen de regeringsleden of kabinetschefs bijzondere aandacht te hebben voor het voorkomen en oplossen van belangenconflicten. Een ethische code voor de kabinetten is nodig, en indien de Deontologische code voor de federale openbare mandatarissen op hen toepasselijk zou worden, zijn enkele specifieke aanvullingen wenselijk. De Commissie is evenwel ook van mening dat voor de kabinetschefs-en medewerkers afdwingbare regel-of wetgeving noodzakelijk is bij de overstap naar een ander beroep, met inbegrip van een bindend advies van een onafhankelijke instantie, dat een verbod of voorwaardelijkheid van een vervolgfunctie kan inhouden.		
Advies 2023/4 aangaande detachering van personeel uit de publieke sector bij de beleidsorganen van de leden van de federale regering en de transparante werking van die organen	- maken van een afsprakennota tussen de overheidsdiensten en de beleidsorganen met betrekking tot deontologie ; - verrekening van alle wedden, vergoedingen en lasten van gedetacheerde medewerkers op de begroting van het beleidsorgaan ; - verhoogde waakzaamheid instellen bij deeltijdse detacheringen ; - uitbreiden van de gegevens van de leden van de beleidsorganen die worden bekendgemaakt - beter informeren van de gedetacheerde medewerkers (zie advies 2023/3) ; - instellen van een beheer van belangenconflicten binnen een beleidsorgaan (zie advies 2022/1) ; - instellen van een lobbyregister voor leden van de beleidsorganen (zie advies 2017/2) ; - instelling van een afkoelperiode na het verlaten van een beleidsorgaan (zie advies 2023/3) -		Regering

Advies nr. 2024/1 aangaande de samenstelling van selectiecommissies voor mandaathouders	- voldoende rotatie van mandaathouders in de selectiecommissie voorzien door a) de groep uit te breiden met de vroegere mandaathouders; b) een lijst vast te stellen die de beurtrol bepaalt volgens de welke de leden van de selectiecommissie worden aangeduid, zodat het aantal keren dat eenzelfde persoon binnen een bepaalde periode zetelt in een selectiecommissie wordt beperkt. - voldoende rotatie voor externe experts voorzien en daartoe ruimer rekruteren en het aantal keren dat eenzelfde persoon binnen een bepaalde periode zetelt in een selectiecommissie beperken - de leden van de selectiecommissie een verklaring op eer laten te laten afleggen betreffende de belangenconflicten - kandidaten een verklaring op eer te vragen over bepaalde zaken - juryleden verbieden om binnen een bepaalde termijn deel te nemen aan selecties voor functies binnen dezelfde dienst als die waarvoor ze jurylid waren. - consultants die in het verleden diensten geleverd hebben aan de overheidsdiensten waarmee de kandidaat-mandaathouder verbonden is, niet als externe expert laten deelnemen aan de selectiecommissie, en externe experts ook twee jaar volgend op de selectie niet als consultant laten meedingen naar opdrachten waarvoor de diensten van de geselecteerd mandaathouder bevoegd zijn. - de kandidaten die deelnemen aan de selectie het recht te geven om een lid van de selectiecommissie te wraken in geval van een belangenconflict. - de instantie die de selectiecommissie samenstelt beoordeelt de verklaringen op eer van de leden van de selectiecommissie en maakt daarvan een verslag op. - plaatsvervangende juryleden aanstellen zodat leden met een belangenconflict definitief kunnen worden vervangen	<u>Koninklijk besluit van 10 juli 2024 tot wijziging van het koninklijk besluit van 29 oktober 2001 betreffende de aanduiding en de uitoefening van de managementfuncties in de federale overheidsdiensten en de programmatorische federale overheidsdiensten (B.S. 6 september 2024)</u>	Regering
--	--	--	-----------------

Advies 2024/2 aangaande loyaliteitsconflicten	- bij integriteitstraining en de sensibilisering voor belangenconflicten, ook aandacht hebben voor loyaliteiten ten aanzien van levensbeschouwelijke en maatschappelijke organisaties en het risico van ongewenste buitenlandse beïnvloeding meenemen ; - een meldplicht instellen voor loyaliteitsconflicten (occasionele en structurele) ; - weren van invloed bij selecties, benoemingen en bevorderingen ; - registratie van buitenlandse contacten (zie advies 2017/2) ; - uitbreiding van de aangifteplicht van mandaten tot alle personeelsleden van Belgische overheidsdiensten vanaf een bepaald niveau ; - bijkomende reglementering van het mandaat van ereconsul ; - artikel 4.12 van de Deontologische code voor openbare mandatarissen herformuleren of artikel 4.5 inzake belangenconflicten aanvullen zodat ze ook de in dit advies bedoelde loyaliteitsconflicten omvatten.	Zie voorstel DOC 56 nr. 0937/001 inzake een verplichte opleiding over de deontologische code voor Kamerleden	- Kamer van volksvertegenwoordigers - Regering
Advies 2025/1 aangaande de activiteiten van leden van de beleidsorganen van de leden van de federale regering	- het is aan de Kamer om door wetgeving of om in samenspraak met de regering op grond van een reglement of een afsprakennota tussen de instellingen te bepalen welke stukken en informatie prioritair aan het Parlement toekomen. - oprichten van een onafhankelijke instantie om uitspraak te doen over structurele belangenconflicten en waarbij occasionele belangenconflicten moeten worden gemeld (zie advies 2022/1) ; - instellen van een handhavingskader (zie advies 2022/1).		- Kamer van volksvertegenwoordigers - Regering

Advies 2026/1 aangaande de voorstellen DOC 56 nrs. 0699/001 en 1138/001 tot wijziging van de Deontologische code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, wat de reizen van de parlementsleden betreft	- zie individueel advies d.d. 9 februari 2023 - andere parlementsleden verplicht in kennis stellen van de door de uitnodigende partij betaalde reis alvorens deel te nemen aan debatten in de Kamer over aangelegenheden die verband houden met thema's die tijdens die reis aan bod zijn gekomen om zo de nodige transparantie te verzekeren.		Kamer van volksvertegenwoordigers
Advies 2026/2 aangaande de deontologische verantwoordelijkheid van parlementsleden wanneer ze opdrachten aan hun medewerkers of aan personeelsleden van het Parlement toevertrouwen	- bepalen van interne regels voor opdrachten binnen het Parlement duidelijk en met oog voor de economische realiteit worden, inclusief periodieke evaluatie. - oplettendheid verzekeren van parlementsleden met een bijzondere functie in de bestuursorganen bij het toevertrouwen van opdrachten om handelingen in hun naam of die van het Parlement te stellen en daarna strikt toezicht houden op de uitvoering van die toevertrouwde opdrachten - opstellen van een eigen deontologische code voor de parlementaire medewerkers en de personeelsleden van het Parlement - opleidingen inzake deontologie organiseren voor de parlementsleden, hun medewerkers en de personeelsleden van het Parlement		- Kamer van volksvertegenwoordigers - Senaat
Advies 2026/3 aangaande het respect van parlementsleden voor de scheiding der machten en aangaande hun buitenlandse contacten en buitenlandse reizen waarbij zij buitenlandse autoriteiten benaderen om invloed uit te oefenen op de werking van de Belgische instellingen	- organiseren van opleiding van parlementsleden inzake deontologie. - herinnering aan nog niet uitgevoerde aanbevelingen uit adviezen 2024/2, 2026/1 en 2017/2.		Kamer van volksvertegenwoordigers

P.M. Individuele adviesaanvraag over drie ontvangen uitnodigingen om te reizen naar Qatar en de verenigbaarheid met regels van deontologie, ethiek en/of belangenconflicten.	- voor gesponsorde reizen of reizen betaald door de uitnodigende partij een systeem van intern voorafgaande kennisgeving aan een orgaan van de Kamer van volksvertegenwoordigers instellen - bijhouden van een publiek reisregister op de website van de Kamer (bekendmaking achteraf) - instellen van de verplichting om de andere parlementsleden in kennis te stellen van de door de uitnodigende partij betaalde reis alvorens deel te nemen aan debatten in de Kamer over aangelegenheden die verband houden met thema's die tijdens die reis aan bod zijn gekomen ; - eventueel artikel 5 van de Deontologische code van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers aanvullen door in gevolgen te voorzien voor de geldigheid van beraadslagingen waaraan een lid heeft deelgenomen dat zich in een belangenconflict bevindt maar dit niet vooraf heeft gemeld, en die bepaling aanvullen met de kwestie van buitenlandse gesponsorde reizen.	zie voorstellen DOC 56 nr. 0699 en DOC 56 nr. 1138	- Kamer van volksvertegenwoordigers - Senaat
---	---	---	---

31/08/2026